

kona enkrat za vselej zagotovi, kar treba za preuredbo realke v našem smislu.

Po naši sodbi je pred vsem potrebno, da se v zakonu določi razdelitev realke na dva dela, v slovenski del in v nemški del. Na slovenskem oddelku naj se uvede slov. učni jezik in naj se zraven določi nekaj predmetov, ki se bodo podučevali v nemškem jeziku, da se mladina tega jezika do dobra nauči. Na nemškem oddelku naj bode učni jezik nemščina. Poskrbi naj se tudi, da bodo nemški dijaki imeli priliko, naučiti se slovenskega jezika ali za tiste, ki se hočejo slovenski učiti, mora biti ta predmet ravno tako važen, kakor vsak drugi, in se mora na vsak način konec narediti sedanjim „freikursom.“

V načrtu dež. odbora pogrešamo tudi določbe o kvalifikaciji ravnatelja. Dež. zbor ima tudi v tem oziru pravico, postaviti v zakon določbo, da mora ravnatelj biti slovenskega jezika popolnoma zmožen. Ako bi bile razmere v naši državi naravne, bi take določbe ne bilo treba, saj je ob sebi umljivo, da bi moral ravnatelj srednješolskega zavoda v naši slovenski deželi biti slovenskega jezika popolnoma zmožen. Ali pogled na ljubljansko realko nam kaže, da temu ni tako, da je na tem zavodu nastavljen ravnatelj, kateri slovenščine ni zmožen in vsled tega treba z zakonsko določbo to za vselej predrugačiti.

To so določbe, katere želimo, da se sprejmo v načrt realčnega zakona.

Nemcem se s tem ne zgodi nobena krivica, zajamčeno jim je vse, kar morejo zahtevati, zajamčeno pa je tudi, da se bode vsa mladina vzgajala v avstrijskem duhu in da se slovenska mladina ne bo germanizovala, kakor se to godi sedaj.

Mili narod!

Le kratek čas — ne popolni dve leti — nas loči od onega pomembnega dne, ko se bode navršila stoletnica rojstva najimenitnejšega pesnika našega — dr. Franceta Prešerna.

Ali je treba obširneje ponavljati, kaj je bil Prešeren slovenskemu narodu? Vsak količkaj izobražen, svesten Slovenec nosi z ljubeznijo in spoštovanjem sliko pesnikovo v svojem srcu, imenuje s ponosom njegovo ime.

V oni dobi, ko je slovenska muza še po otroški jecala, izlival je nje ljubljenec Prešeren svoje čute v najkrasnejšo jezikovno obliko ter vstvaril Slovincem pesniški jezik, seznanil jih s pesniškimi oblikami in povzdignil slovenski jezik z one sramotne stopinje, ko je rabil le hlapcem in pastirjem, na ono odlično mesto, kjer rabi vsem slojem slovenskega naroda v zasebnem in javnem življenju.

Prešeren je bil oni, ki je najgorkeje čutil krivico, ki se je delala slovenskemu narodu in njega jeziku ter je brez obzira na strahopetne miritelje med Slovenci, duška dajal žarkemu rodoljubju.

Kot pesnik pa je odprl Slovincem pristop v svetovno slovstvo. Njegove pesmi so oni književni proizvod, ki daje Slovincem pravico, postaviti se ob bok drugim mogočnim kulturnim narodom.

Prešeren bi pač lahko rekel z Vodnikom: „Dovolj je spomina, me pesmi pojo“; ali, ako Prešeren zaradi tega ne bode imenitnejši, če mu postavimo spominek, in ne manj slaven, ako mu ga ne povzdignemo, je vendar le naša dolžnost, da počastimo spomin pesnikov s tem, da mu postavimo spomenik — primeren ne njegovi veličini, ampak našim močem.

Ni zadosti, da čitamo in slavimo Prešerna, treba je, da svetu pokažemo, kako vemo ceniti svoje veljake, treba je, da pokažemo narodu lik imenitnika in da ga namestimo mlajšim rodovom za vzgled in navdušenje.

Zatorej se obrača podpisani odbor ponovno do slovenskega celokupnega naroda, da vsak po svoji moči pri pomore, povzdigniti pravočasno spominek Prešernu. Pozivamo pred vsem javne korporacije slovenske, naj prednjačijo z rodoljubnim vzgledom, obračamo se do društev, da prirejajo v to svrhu veselice in akademije. Prosimo naše izobražence, da z delom dokažejo, kako cenijo pesnika. Vabimo narodno ženstvo, kateremu je pesnik slavo razlašal po svetu, da se odolži pesniku, kličemo mladino, da po možnosti pomaga proslaviti pesnika. Pozivljamo ves narod, da se odzove narodni dolžnosti.

Res je, da tarejo Slovence mnogi drugi in prepotrebni narodni davki. Ali tu gre za našo čast, in zanjo moramo radovoljno kaj žrtvovati, ako hočemo vredni biti svojih velikih umnikov in si ohraniti svetli obraz.

Končno prosimo vse slovenske liste, da po svoje pospešujejo nabiranje prispevkov, da se čim preje urešniči namen podpisanega društva.

V Ljubljani, 20. januarija 1899.

Odbor za postavljenje Prešernovega spomenika

Ivan Hribar
mestni župan
predsednik

Rajko Perušek,
c. kr. profesor
podpredsednik.

Fran Trdina,
mestni knjigovodja,
tajnik.

Dr. Makso Pirc, odvetnik; dr. Josip Stare, c. kr. finančne prokurateure tajnik; Andrej Senekovič, c. kr. gimnazijski ravnatelj; dr. Ivan Tavčar, odvetnik — odborniki

Politični pregled.

Državni zbor. — V prvi seji sedanjega zasedanja, o kateri smo že zadnjič poročali, je poslanec Berks inrerpeliral zaradi obč. volitev v Št. Petru v Savinski dolini. Druga seja se je vršila dne 19. t. m. Nemci so v tej seji nadaljevali z obstrukcijsko komedijo. Zbornica sploh ni prišla do tega, da bi bila mogla razpravljati o dnevnem redu. Najprej so Nemci prav po vzgledu ogerske oozicije zahtevali vsakovrstne upra-

otročje premembe zapisnika, potem pa so narekli dolgo vrsto interpelacij, ter zahtevali, da jih morajo zapisnikarji prečitati od prve do zadnje besede. Ker je po opravljenosti taka zahteva dovoljena, se je moralo predsedništvo podati. Čitanje je trajalo več ur. Zapisnikarji so se vrstili v čitanju, nemški poslanci pa so poleg njih norce zbijali. Koncem seje prešlo je do jako živahnih prizorov mej socijalnimi demokrati in mej nemškimi nacijonalci. Socijalni demokratje so zahtevali naj pride že v prihodnji seji na razpravo predlog o odpravi časniškega koleka. Nemški nacijonalci na čelo jim Schönenerer in Kaiser so se temu uprli. Socijalni demokratje so zaradi tega ostro napadli nemške nacijonalce in očitali, da kompromitirajo parlament, da je njihova obstrukcija vlek humbuk, in da napeljevajo vodo na malin absolutizma. Ostalo je pri tistim dnevnim redu, katerega je določil predsednik. Tretja seja je bila v torek dne 24. t. m. V tej seji je Schönenerer podal nov predlog na zatožbo ministerstva. Do razprave o dnevem redu zbornica tudi v tej seji ni prišla, kajti na zahtevo opozicije so zapisnikarji morali zopet prečitati dobesedno vse došle vloge. Mej temi je bila tudi peticija, za odpravo jezikovnih naredb, po kateri se je glasovalo imenoma. Ker je predsednik videl, da tako ne gre naprej, je sejo zaključil. Zatrjuje se, da bo zasedanje drž zbor trajalo samo še nekaj dni.

Položaj — Zadnji čas se mnogo govori, da nameravajo vladni krogi poskusiti spravo mej Čehi in mej Nemci. Tudi nemška opozicija računa s to mislijo in se zategadelj pripravlja na določitev vsem Nemcem skupnega narodno političnega programa. Kaj hočejo Nemci v jezikovnem oziru. povedali so s posredovanjem dr. Hochenburgerja. Ta je izdal brožuro, v kateri se zavzema za ohranitev centralizma in določitev nemščine državnim jezikom. Da se slovenske stranke s takimi pogoji ne bodo nikdar sprijaznile, to je pač ob sebi umljivo. Sicer pa Nemci sami odklanjajo spravo ter zahtevajo naj se njihovi pogoji za mir uveljavijo proti volji Slovanov. Z ozirom na vse to je pač naprej izključeno, da bi se sprava dosegla, in ker je vsled tega funkcijoniranje drž zbor nemožne, bo vlada poslance odslovila in vse potrebne zakone uveljavila s § 14. Mej temi zakoni nahajala se bode tudi nagodba, katera se uveljavi za dobo 5ih let. Kaj se potem zgodi, ni gotovo, morda poskusi vlada s spravo, morda pa tudi pusti vse take poskuse in bo vladala absolutistično.

Vlada in desnica. — Včeraj se je sešel drž zbor, zahtevala je desnica z ozirom na obnovljeno obstrukcijo naj vlada pojasni svoje namene za prihodnost naj zlasti pojasni svoje namene glede za pri desnici pripadajočih strank. Od tedaj se vrše malone vsak dan posvetovanja mej vlado in desnico. A v vsebini teh posvetovanj še ni prišlo v javnost, ker so vsi udeležniki obljubili obvarovati tajnost. „Reichswehr“, ki je zdaj glasilo nemške katoliške stranke, je priobčila članek, v katerem zahteva, naj se vlada premeni v ministerstvu desnice. Ta članek se prepisuje dr. Kathreinu.

Ogerska. — Velika kriza, ki pretresa sedaj Ogersko, se bliža svojemu koncu, vlada je bila prisiljena obljubiti opoziciji spravo. Opozicija se je s posredovanjem Kolomana Szella udala v toliko, da je odnehala od nejpoglavitejših svojih zahtev, da more prenehati nagodba z Avstrijo, ako se Cislitvanske uveljavi parlamentarnim putem. Opozicije je pripravljena opustiti obstrukcijo, ako odstopi baron Banffy. To je sklenjena stvar, ki se v kratkem izvrši. Banffijev naslednik postane Koloman Szeli.

Francija. — V francoskem parlamentu imeli so te dni veliko razpravo o zunanji politiki francoski, čule se so ostre pritožbe, češ, da francoska vlada v vseh konfliktih z Angleško propade. Minister zunanjih del je pojasnil, da francoska vlada se trdno drži zveze z Rusijo, da doživi vsaka država uspehe

in neuspehe, in da Francija nima vzroka čutiti, se poražen ker je morala opustiti Fašolo.

Mirovna konferenca. — Ruska vlada je te dni zastopnikom vseh držav dostavila program za posvetovanja mirovne konference, katero skliče ruski car. Na programu se nahajajo samo nasveti glede zmanjšanja vojnih sil, glede določil proti grozovitosti sedanjih vonj in glede mejnarodnih razsodišč. Car je še posebno izrekel, da so izključena vsa politična oprasanja. Kedaj in kje se bo konferenca vršila, še ni odločeno.

Macedonija. — V Genovi se bode v kratkem vršil shod Macedoncev, kateri bo za to deželo zahteval avtonomijo. Macedonci se med tem krepko pripravljajo za revolucijo. Ako se Avstrija in Rusija glede postopanja v tej stvari nista sporazumeli, pride lahko do mejnarodnih konfliktov.

Obrtnija.

Uzroki obrtniškega propada.

(Spisal M. Kunc.)

II.

Z vpeljanjem obrtne svobode, s katero so menili občno blagostanje povzdigniti, zadelo se je narobe. Poprijel se je vsak, kdor ni imel družega opravila, obrtnih strok, bodi si v majhnem ali v velikem, in videti je bilo nekoliko let, kakor bi bila res napočila doba sreče in občne zadovoljnosti. Delalo se je na vse kriplje, noč in dan polnili so se magazini z izdelki raznovrstnih obrtij, naredilo se je v teku 10 let več, nego prej v 20 letih. To je imelo tudi posledke, da se je delavcem plača povikšala, katera pa je, ker so ob enem tudi cene živeža in stanovanja poskočila, prav za prav jednaka ostala, kakor poprej.

Ker pa e hotel v tej talmi-zlati dobi vsakdo obogateti, in s svojim stanom nikdo več ni bil zadovoljen, tirjali so večjo plačo tudi vsi drugi pomočniki, isto tako tudi vsi uradniki, kar je pa zopet imelo posledice, da so se morali davki povikšati.

Zakaj pa tudi ne? Preslepljeno je bilo vse, od prvega podjetnika, do zadnjega delavca. Igralci na borzi skrbeli pa so za to, da se prisluženi krajcarji ljudstva dobro poobrestijo, — osnovali so banke raznovrstnih baž, izdali neke papirje, tako zvane „akcije“, katere so bile „bolje“ nego gotov denar.

Porabile so se vsa sleparska sredstva, vstanovili nalašč v to časniki, kateri so imeli namen vsipati nevednemu zaupljivemu človeku pesek v oči, — in res se je doseglo, kar je bilo nameravano. Borzijanci obogateli so čez noč, že so se začeli vtikati v igranje tudi ljudje, kateri pa te sleparije dovolj razumeli niso. A tudi tistim prihitelo se je na pomoč. Če je hotel kedo denar vložiti, igrali so mesto njega drugi — in ga tudi srečno zaigrali.

A prišel je preobrat. Znani krah leta 1873. podrkl je mahoma vso domišljijo in vse zlate gradove, ter pokazal je, da grešitev zoper naravne položaje treba strašne pokore.